

6. Nравnost ali нравno življenje po mestih in sploh med ljudstvom določi ženski spol. Naj si domišljujete moški kolikor hoté s svojim gospodstvom nad ženami, v resnici le žene gospodujejo in gospodinijo, in po gospodinji se rada zverže vsa hiša. Dokler je tedaj ženstvo pobožno, ni obupati nad mestom ali krajem; zgubljenega moža ali zagrešene otroke zopet kerščanska žena in mati h kerščanstvu pripelje.

Križ iz dekliških šol, kerščanstvo iz dekliških šol; to zahteva sedanja svet. Visoke šole so že zdavnej nehale verske biti; kakšne so srednje šole, to pokažejo dijaki sami s svojim obnašanjem po dnevu in po noči, v cerkvah in šolah,* tudi po ljudskih šolah se začénja daniti — ali temniti; le v dekliških šolah učé še redovnice. Oh, to je pa vendar odveč! to ne sme še dalje tako ostati, sicer redovnice nikdar ne odmerjô, ženske ostanejo zmirom polne vraž, in tema bo še dalje vladala po zemlji! Delajmo tedaj pred vsem na to, da pristudimo ljudem samostanske šole, in potem smo že storili velik korak naprej — do nejevere.

Ženska odgoja.

(Dalje in konec.)

Pervo in naj potrebnejše je verouk. — Za njim pa pride materin jezik. — Kateri pa je v našem mestu večini izobraženih rodovin materin jezik? Slovenski rodoljubje naj bi nikdar ne opuščali, svoje hčere podučevati v materinščini. To je edini pripomoček, da se slovenščina, ne rečemo da se razširja, še celô da se ohrani, kolikor je je sedaj. Dokler bo slovenski jezik le za posle in prosto ljudstvo, ne bomo napredovali. Kedar se pa bodo slovenske hčere tudi do dobrega naučile slovenskega jezika, čutile se bodo tudi za Slovenke, in svoje otroke v Slovence izrejevale. Sicer ostane resnično: kar človek ne pozná, tega tudi ne ceni; naše slovstvo ni sicer bogato, pa vendar že nekaj šteje; dokler pa ženstvo domačega slovstva ne pozná, bo zmirom raji po tujem slovstvu segalo, in še to domače, kar imamo, preziralo. — Rodoljubom se res to nikakor ne more zadosti priporočevati.

V številjenji je toliko dovolj za hišno gospodinjo, da hitro in brez pomote izrajta hišne prihodke in troške.

Da se vera vterdi in нравnost v zgledih pojasni, je potrebno, da dekličí znajo zgodbe sv. pisma in cerkveno zgodovino; poslednje vsaj toliko, da zadobé popolen pregled vseh dogodeb in da se serce pri pogledu na kerščanske mučence in spoznovalce ogreva za sveto vero. Kar pa se tiče svetovne zgodovine, naj se odberó med važnimi rečmi naj važnejše in tako vversté, da dekličí vidijo notranjo zvezo zgodovine, t. j. kako djanje iz djanja izvira. Veliki značaji, posebno izverstne žene,

katere so imeli vpliv na zgodovino in so veliko pripomogle v нравno izobraženje človeštva, naj se stavijo na odlično mesto. Posebno naj se pa povdarja domača zgodovina, avstrijska in posamesnih kronovin. Tukaj imajo rodoljubje zopet priliko, sejati seme rodoljubja v nježna ženska serca. — Šolske knjige in berila izšedša iz c. k. zaloge, vejejo avstrijsko domoljubje, po zasebnih zavodih imajo pa dostikrat knjige, katere poveličujejo le nemščino. Kaj čuda, da se serca vnemajo le za to, kar poznajo; avstrijska zgodovina, da ne govorim od slovanske zgodovine, je marsikomu ali marsikateri preveč neznana. Veliko vedo povedati o časih davno preteklih; zgodovine domačega ljudstva te pa ne poznajo. Zemljepisje ne sme nikakor biti neznano deklíčem; kar pa veljá od zgodovine, veljá toliko bolj od zemljepisja. Domače kraje, domače reke, gore in domače ljudstvo moramo pred vsem poznati.

Da je nemščina pri nas v prvi versti potrebna, tega nihče ne taji, in deklíči, kateri poznajo bogato nemško slovstvo, ne bodo hrepeneli po vodenih in perstenih spisih, kateri serce okužijo, pa vendar glave ne izbistré.

Godba in petje izobrazuje in oblažuje serce; tedaj naj se učé dekleta godbe in petja. A povsod se moramo ozirati na нравnost, sicer vse te vednosti škodijo, nego koristijo.

Gleda naj se pred vsem na to, da se deklíči naučé pesmi, kateri imajo kaj jedra v sebi, posebno ozirajmo se tukaj na cerkveno petje.

Povdarjamo pa, da tukaj ne gre toliko na to, koliko da se deklíči naučé, marveč poglavitno je, da se glava in serce v lepem soglasji t. j. harmonično izobrazuje.

Je pa še nekaj, kar se ne sme pogrešati pri ženski izreji, namreč vse to, česar gospodinja potrebuje pri svojem gospodinstvu n. pr. kubati, šivati itd.

Kaj, ko bi se dekleta po ženskih izrejališčih tudi tega učile in djansko vadile. Ali se to že kje godi?

Ako konečno ponavljamo že enkrat to, kar smo navedli, namreč, dokler se naše gospodičine tako izrejajo, da se ves dan le dolgočasijo ali kratkočasijo, ne bodo nikdar otrok dobro izrejevale, in tako bi postale krive, da bi se človeški rod čedalje bolj skisal, in bi šla vsa prava omika in kerščansko življenje rakovo pot. Treba je, da se dekleta manj učé, to pa kar se učé, naj bo primerno ženski naravi, in tega se morajo do dobrega naučiti. Vera ta naj bo podlaga vsi učenosti, in vse drugo naj služi v to, da vero vterjuje in da se zmožnosti v lepem soglasji razvijajo.

In ravno tega poslednjega se svet danes naj bolj boji. Internacionalci, zbrani pred nekaterimi leti v Genevi in spoznavši, koliki vpliv imajo ženske do kerščanske izreje otrok, so sklenili napraviti višje deklíške

šole, liceje ali višja ženska izobražišča. Vera naj bi se le toliko učila, da bi bilo to slepilo nevednim ali lahkovernim ali pa naj bi se popolnoma izpustila. Da se ljudem take baže gabi nad samostanskimi deklisnimi šolami, to je gotovo kakor amen v očenašu. V samostanih se dekleta tudi djansko učé kerščanskih dolžnosti t. j. molitve, zato pa toliko vpitja zoper nje. V nemškem Gradcu so ravno nad tem, da vstanové ženski licej, in nabrali so že lepi denar za to; gg. Adam in Vrečko sta naredila šolski program, v katerem nahajamo tudi med naštetimi nauki verouk.

A nikakor ne rečemo, da bi bila ta dva gospoda delala po naročilu geneveških frajmavrerjev in da bi bili vsi spoštovani gospodje in gospé, kateri so za licej kaj darovali, priverženci tega društva, katero je zagriznjeni sovražnik kerščanstva.

A javna tajnost je, da iz teh skrivnih kotov pride sedaj to, sedaj drugo glasilo, pod katerim se bije boj zoper kerščanstvo. Nikakor tudi ne terdimo, da bi bil vsakdo, kateri zabavlja zoper samostanske šole, že tudi nejeverec; a šega je sedaj taka, da vsak omikan mora zabavljati „über die finsteren Brutstätten des Aberglaubens und die Verdummungsanstalten des herrchsüchtigen und fanatischen Klerus“. — Vsa ta očitna nasprotovanja pa nikakor ne zadržujejo take gospode, da bi svojih otrok ne pošiljali v samostanske šole, in pri takem ravnanji so čisto podobni onemu gospodu, od katerega pravljica pripoveduje, da mu nihče ni smel za njegov trud v pisarnici kaj ponuditi ali kaj darovati, toliko je deržal na svojo neodvisnost. Prigodí se pa enkrat, da pride ponižni prosivec njemu se priporočevati in nekaj v popirji zavitega gospodu v roko tišči. Gospoda jeza obletí, spodí prosivca iz sobe, in verže za njim popirček in vse, kar je bilo v njem. — Ko preplašen prosivec to nekemu znancu potoži, in pred vsem skerbí, da bi njegove petice ne prišle pod metlo, ga potolaži znanec, rekoč: „Ne boj se, uni osorni gospod je po tvojem odhodu gotovo tvoje petice sam pobral“. — Kolikorkrat slišim zabavljati čez samostanske šole, pride mi na misel ta smešnica. Ose se lotijo le medenega sadja, in niso slabe take šole, katere obirajo liberalni časniki, dasiravno jih dostikrat od znotraj še niso videli. Dobra šola se ne dá nikdar skriti, otroci sami to po svojem vedenji pripovedujejo.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Ta dva učena brata Metodi in Konštantin (kteri je poznejši samostansko ime Kiril, Ciril nase vzél) sta znajdla slovenski pravopis, ktérega še zdaj Rusje, Bulgarji in Serbljanie rabijo. Kér sta bila Greka,